

GEMEENTERAADSVERKIEZING 2026

Instructie voor centraal stembureaus: tussentijdse benoemingen

Na vaststelling van de uitslag, benoeming van de kandidaten en hun toelating tot de gemeenteraad, kan bij het centraal stembureau de vraag binnenkomen om een kandidaat te benoemen. Bijvoorbeeld als een raadslid tijdens de zittingsperiode ontslag neemt, of tijdelijk ontslag neemt vanwege ziekte of zwangerschap. De voorzitter van het centraal stembureau (= de burgemeester) benoemt de kandidaat die hiervoor in aanmerking komt.

Stappenplan tussentijdse benoeming

1. Ontvangst bericht dat er een opgevalen plaats is, die opgevuld moet worden
2. Gereedmaken benoemingsstukken
3. Ondertekening van stukken door voorzitter centraal stembureau
4. In kennisstellen benoemde en gemeenteraad
5. Publicatie gemeentebblad
6. Onderzoek geloofsbriefven

1. Ontvangst bericht openvallen plaats

De voorzitter van het vertegenwoordigd orgaan laat de voorzitter van het centraal stembureau weten dat er een vacature ontstaat in de gemeenteraad en dat die ingevuld moet worden. Bij de gemeenteraad-(-sverkiezing) is de burgemeester zowel voorzitter van de gemeenteraad als voorzitter van het centraal stembureau. In de praktijk informeert de griffie(r) in de meeste gemeenten het team Verkiezingen over de aanstaande vacature.

Vacatures kunnen ontstaan door veranderingen in het lidmaatschap. Aanleidingen voor tussentijdse vacatures:

- Ontslagname door de benoemde (artikel X 2 Kieswet);
- Beëindiging van het lidmaatschap, omdat de kandidaat niet (langer) voldoet aan de eisen voor het lidmaatschap, of omdat sprake is van een onverenigbare betrekking (artikel X 1 lid 1 Kieswet);
- Tijdelijk ontslag voor 16 weken vanwege zwangerschap (artikel X 10 lid 1 Kieswet);
- Tijdelijk ontslag voor 16 weken vanwege ziekte (artikel X 10 lid 2 Kieswet);
- Vervallen verklaren lidmaatschap (artikel X 8 Kieswet)
- Overlijden (artikel X 1 lid 3 Kieswet)

Alleen als het raadslid regulier ontslag neemt (dus niet tijdelijk), blijft het raadslid in functie totdat de geloofsbrief van de opvolger is goedgekeurd. In alle andere gevallen is dat niet zo.

1.1 Ontslag door benoemde

Een lid van de gemeenteraad kan te allen tijde ontslag indienen. Dit moet schriftelijk gebeuren aan de burgemeester, als voorzitter van de gemeenteraad. Het is niet mogelijk om ontslag met terugwerkende kracht in te dienen. Wel is het mogelijk om ontslag te nemen met ingang van een datum in de toekomst. Het lid dat ontslag heeft ingediend, kan hier niet op terugkomen. Raadsleden die regulier ontslag nemen, blijven in functie totdat er een besluit is over hun opvolger.

1.2 Niet langer voldoen aan vereisten lidmaatschap

Het lidmaatschap eindigt als onherroepelijk vaststaat dat een lid van de gemeenteraad niet meer voldoet aan de eisen voor het lidmaatschap of een onverenigbare betrekking vervult. Het raadslid blijft in dit geval niet in functie totdat over een opvolger is beslist.

De vereisten voor het lidmaatschap staan in artikel 10 van de Gemeentewet:

- Ingezetene van de gemeente. Een ingezetene is iemand die daadwerkelijk in de gemeente woont. Iemand die met een (brief)adres in de basisregistratie personen van de gemeente is ingeschreven, wordt geacht zijn werkelijke woonplaats in de gemeente te hebben. Als bewezen kan worden dat iemand feitelijk niet in de gemeente woont, betekent dit dat die persoon geen ingezetene van de gemeente is en dus niet voldoet aan de eis.
- 18 jaar of ouder. Voor toelating tot de gemeenteraad, moet het beoogde lid 18 jaar of ouder zijn. (NB. Iemand jonger dan 18 jaar kan zich wel kandidaatstellen voor de gemeenteraadsverkiezing, mits hij tijdens de zittingsperiode 18 jaar wordt.)
- Niet uitgesloten van het kiesrecht.
- Voor niet EU-onderdanen: ten minste 5 jaar onafgebroken rechtmatig verblijf op grond van artikel 8, a, b, c, d, e of l van de Vreemdelingenwet of rechtmatig verblijf op grond van artikel 4 of 6 van de Wet toelating en uitzetting BES.

In artikel 13 van de Gemeentewet staat welke betrekkingen onverenigbaar zijn met het raadslidmaatschap. Enkele voorbeelden zijn:

- Minister of staatssecretaris
- Burgemeester
- Wethouder. Hierop zijn 2 uitzonderingen. Een wethouder die na de gemeenteraadsverkiezing is gekozen als lid van de raad, mag vanaf de dag van stemming tot en met het aftreden van de wethouders beide functies tegelijkertijd vervullen. Ook kan een raadslid beide functies bekleden in de periode van de benoeming tot wethouder tot en met het moment dat de goedkeuring van de geloofsbrief van zijn opvolger als gemeenteraadslid onherroepelijk is.
- Griffier van de provincie

Het lidmaatschap eindigt pas als de hele procedure is doorlopen. Als het raadslid niet meer aan de eisen voldoet, bijvoorbeeld vanwege een verhuizing naar een andere gemeente, moet hij dat aan de gemeenteraad melden. Dit geldt ook bij het vervullen van een onverenigbare betrekking. Wanneer het raadslid deze mededeling niet doet, dan geeft de burgemeester het lid een schriftelijke waarschuwing. Het raadslid kan de waarschuwing binnen 8 dagen aan de gemeenteraad voorleggen. De raad besluit hier vervolgens over. Tegen het raadsbesluit kan beroep worden ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Als het raadslid beroep instelt tegen het raadsbesluit, staat pas na de uitspraak van de Raad van State onherroepelijk vast dat het raadslid niet (meer) voldoet aan de eisen en eindigt het lidmaatschap van rechtswege. Op dat moment ontstaat dan een vacature. Stelt het raadslid geen beroep in, dan staat na het verlopen van de beroepstermijn van 6 weken onherroepelijk vast dat het raadslid niet meer voldoet aan de eisen. Op dat moment ontstaat de vacature.

1.3 Tijdelijk ontslag

Gemeenteraadsleden kunnen bij zwangerschap en bevalling of langdurige ziekte tijdelijk ontslag nemen. In dat geval is tijdelijke vervanging mogelijk. Voor tijdelijk ontslag moet het raadslid in kwestie een verzoek doen. Bij het verzoek is een verklaring van een arts of verloskundige nodig. Hier moet uit blijken dat het tijdelijk ontslag gegrond is. Bij tijdelijk ontslag vanwege zwangerschap en bevalling moet in de verklaring van de arts of verloskundige staan wat de vermoedelijke datum van bevalling is. Het tijdelijke ontslag moet ingaan op een dag tussen ten hoogste 6 en ten minste 4 weken voor de vermoedelijke bevallingsdatum. Bij ziekte moet het uit de verklaring van de arts aannemelijk zijn dat het raadslid het lidmaatschap niet binnen 8 weken kan hervatten. Het tijdelijk ontslag gaat in op de dag nadat tijdelijk ontslag wegens ziekte is verleend. De voorzitter van de raad beslist altijd in overeenstemming met de verklaring van de arts of de verloskundige.

De duur van het tijdelijke ontslag is altijd 16 weken. Deze termijn kan niet worden ingekort of verlengd. Het lidmaatschap van het oorspronkelijke raadslid begint automatisch na 16 weken. Gerekend vanaf de

datum van ingang van het tijdelijk ontslag. Omdat het raadslidmaatschap automatisch begint, is het niet nodig om de procedure voor benoeming en toelating opnieuw te doorlopen. Het lidmaatschap van de vervanger stopt automatisch. Een raadslid kan per raadsperiode 3 keer tijdelijk ontslag krijgen. Voor iedere ontslagname moet opnieuw de procedure van ontslagname, benoeming en toelating worden doorlopen; ook bij aaneengesloten periodes of als dezelfde opvolger wordt benoemd.

 Let op: het raadslid aan wie tijdelijk ontslag is verleend, kan pas nadat het lidmaatschap herleeft, opnieuw tijdelijk ontslag nemen.

1.4 Vervallen verklaren lidmaatschap

Als een raadslid een verboden handeling pleegt (zoals bedoeld in artikel 15 van de Gemeentewet), kan de voorzitter het raadslid schorsen. Het raadslid kan zich vervolgens mondeling verdedigen tegenover de gemeenteraad. De raad kan het lidmaatschap van raadslid daarna vervallen verklaren. Er ontstaat in dat geval direct een vacature.

2. Benoeming

De voorzitter van het centraal stembureau benoemt de opvolger die in aanmerking komt voor benoeming. Binnen 14 dagen moet er een benoemingsbesluit zijn. De volgende stukken zijn nodig voor de benoeming:

1. Benoemingsbesluit
2. Kennisgeving aan benoemde
3. Kennisgeving aan de gemeenteraad (geloofsbrief)
4. Openbare kennisgeving benoeming
5. Eventueel verklaring niet in aanmerking komen (W 2-verklaring)
6. Verklaring al dan niet aannemen benoeming
7. Verklaring openbare betrekkingen kandidaat

2.1 Benoemingsvolgorde

De voorzitter van het centraal stembureau benoemt de kandidaat die het hoogst op de lijst staat van de partij van het vertrekkende gemeenteraadslid. Hierbij geldt de lijstvolgorde zoals die na de verkiezing is vastgesteld. Daarbij is rekening gehouden met voorkeurstemmen. De rangschikking staat in het proces-verbaal P 22. Het is belangrijk dat daar goed naar wordt gekeken. Deze kan namelijk afwijken van de lijstvolgorde zoals bij de kandidaatstelling is ingeleverd. Een eventuele overstap of afsplitsing van de fractie heeft geen invloed op de rangschikking.

De kandidaat die het hoogst staat op deze rangschikking en nog geen raadslid is, wordt benaderd. Tenzij sprake is van een van de uitzonderingsgronden in artikel W 2 van de Kieswet. In de volgende gevallen worden kandidaten buiten beschouwing gelaten:

- Tijdelijk ontslag vanwege zwangerschap en bevalling of ziekte
- Vacature betreft deze kandidaat
- Schriftelijke verklaring dat de kandidaat niet voor benoeming in aanmerking wil komen
- Benoemd als lid, maar er is nog niet over de toelating beslist.

Soms wil de fractie iemand lager op de lijst benoemen als opvolger. Dat kan alleen als voor alle hogergeplaatste kandidaten sprake is van een van de uitzonderingen (artikel W 2). In de meeste gevallen betekent dit dat deze kandidaten een verklaring moeten inleveren

dat zij niet in aanmerking willen komen via een W 2-verklaring. Een kandidaat die niet voor benoeming in aanmerking wil komen kan in de verklaring aangeven of dat alleen geldt voor de vrijgekomen vacature of voor alle plaatsen die tijdens de zittingsperiode beschikbaar komen. Een kandidaat die voor de hele zittingsperiode niet meer in aanmerking wil komen, hoeft in principe niet meer benaderd te worden. De verklaring die wordt afgelegd voor de hele zittingsperiode kan altijd ingetrokken worden.

Een raadslid dat eerder tijdens de zittingsperiode ontslag heeft genomen of een inmiddels benoemde wethouder, komen ook voor benoeming tot raadslid in aanmerking. Tenzij ze schriftelijk hebben laten weten dat niet te willen. Ook een kandidaat die mogelijk niet voldoet aan de eisen voor lidmaatschap, moet gewoon benoemd worden. Een kandidaat die bijvoorbeeld (nog) niet in de gemeente woont, wordt wel benoemd door het centraal stembureau. Het is dan aan de kandidaat om de benoeming al dan niet aan te nemen. Als de kandidaat de benoeming wel aanneemt is het aan de gemeenteraad om te bepalen of de benoemde ook als lid kan worden toegelaten.

Ook een kandidaat die benoemd is om een tijdelijke vacature op te vullen, komt bij een regulier ontslag in aanmerking voor een reguliere benoeming. Als de tijdelijke vervanger de reguliere benoeming aanneemt, moet een nieuwe tijdelijke vervanger worden benoemd. Deze tijdelijke benoeming geldt dan voor de resterende duur van het tijdelijke ontslag.

2.2 Benoemingsstukken in orde maken

Nadat duidelijk is welke kandidaat moet worden benoemd, worden de stukken voor de benoeming in orde gemaakt. De voorzitter van het centraal stembureau ondertekent het benoemingsbesluit. Na het benoemingsbesluit publiceert het centraal stembureau de benoeming in het gemeenteblad. Dit kan door middel van 'Openbare kennisgeving benoeming'.

De gemeenteraad wordt geïnformeerd over de tussentijdse benoeming. De gemeenteraad krijgt een afschrift van het benoemingsbesluit samen met de 'Kennisgeving aan de gemeenteraad'.

De benoemde wordt in kennis gesteld via de 'Kennisgeving aan benoemde'. Deze kennisgeving wordt uiterlijk een dag na het benoemingsbesluit aangetekend verzonden of uitgereikt aan de kandidaat. De voorzitter van het centraal stembureau ondertekent beide kennisgevingen. Met de kennisgeving aan de kandidaat wordt ook de 'Verklaring al dan niet aannemen van de benoeming' meegestuurd. De kandidaat kan daarop aangeven of hij de benoeming aanneemt of niet.

- Bij een raad met 9 t/m 17 zetels wordt de zetel aan een andere lijst toegekend als een extra restzetel;
- Bij een raad met 19 of meer zetels wordt beslist dat er geen opvolger kan worden benoemd. De zetel blijft dan voor de resterende zittingsduur leeg en wordt niet ingevuld.

2.3 Aannemen van de benoeming

De kandidaat die in een reguliere vacature is benoemd, heeft 28 dagen de tijd om de benoeming aan te nemen. Dit gaat schriftelijk aan de gemeenteraad via de 'Verklaring al dan niet aannemen benoeming'. Doet de kandidaat dat niet binnen deze termijn, dan wordt hij geacht de benoeming niet aan te nemen. De kandidaat die benoemd is in een tijdelijke vacature heeft 10 dagen de tijd om de benoeming aan te nemen. Zolang er nog geen besluit is over de toelating, kan de kandidaat alsnog besluiten de benoeming niet aan te nemen. Wil de benoemde de benoeming niet aannemen? Dan moet hij dat schriftelijk laten weten aan de voorzitter van het centraal stembureau.

Bij het aannemen van de benoeming, moet de kandidaat een verklaring overleggen met daarin al zijn openbare betrekkingen. Dit kan via de 'Verklaring openbare betrekkingen'. Ook overlegt de kandidaat een uittreksel uit de basisregistratie personen (BRP). Hierop moet staan: woonplaats, datum en plaats van geboorte en kiesgerechtigdheid. Als de benoemde geen onderdaan is van een lidstaat van de Europese Unie, moet uit het uittreksel blijken dat hij voldoet aan de vereisten van artikel 10, tweede lid van de Gemeentewet. Deze documenten zijn nodig voor het onderzoek naar de geloofsbrieven.

2.4 Lijstuitputting

Wanneer geen van de kandidaten op de lijst meer voor benoeming in aanmerking komt (bijvoorbeeld omdat ze al raadslid zijn of op grond van de wet in de benoemingsvolgorde moeten worden overgeslagen), neemt het centraal stembureau een besluit over het verdere verloop. Zo'n besluit is afhankelijk van de omvang van de gemeenteraad:

3. Onderzoek geloofsbrieven

Na de benoeming onderzoekt de gemeenteraad of de kandidaat voldoet aan de eisen voor het lidmaatschap en als lid kan worden toegelaten. In het uittreksel uit de BRP is bijvoorbeeld te zien of iemand in de gemeente woont en niet is uitgesloten van het kiesrecht. Ook onderzoekt de gemeenteraad of de benoemde geen onverenigbare betrekking heeft. Bij een tussentijdse benoeming onderzoekt de gemeenteraad niet het verloop van de verkiezing of de vaststelling van de uitslag.

Afspraken met de griffie

Het kan raadzaam zijn afspraken te maken met de griffie. Bijvoorbeeld over de termijn waarin de toelating in de raadsvergadering moet plaatsvinden. Of wie waarvoor verantwoordelijk is:

- Wie onderhoudt het contact met de fractie om na te gaan wie als (tijdelijk) opvolger moet worden benoemd?
- Wie verzamelt de verklaringen van niet in aanmerking komen?
- Wie zorgt voor de overhandiging van de benodigde stukken aan de benoemde kandidaat en hoe vindt dit plaats?

Meer informatie

Meer informatie over het organiseren van verkiezingen vind je op www.kiesraad.nl.

- E-mail: informatiepunt@kiesraad.nl
- Telefoonnummer: 070 426 73 29